

FAPTA SĂVÂRȘITĂ FĂRĂ VINOVĂȚIE (CAZUL FORTUIT)

AN ACT COMMITTED WITHOUT FAULT (FORTUITOUS EVENT)

Alexandrina NASTAS,
Specialitatea Drept, gr. D 2501,
Coordonator științific: **Dumitru CALENDARI**, dr., lector univ.,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *Prezentul articol analizează conceptul de faptă săvârșită fără vinovăție, cu un accent deosebit pe cazul fortuit, așa cum este reglementat de legislația penală a Republicii Moldova, în articolul 20 din Codul Penal. Studiul explorează condițiile necesare pentru incidența cazului fortuit, deosebirea fundamentală față de neglijența penală și impactul acestuia asupra răspunderii penale. Prin excluderea incriminării obiective, cazul*

fortuit devine un pilon esențial în respectarea principiului vinovăției și al caracterului personal al răspunderii penale.

Cuvinte-cheie: *vinovăție, caz fortuit, neglijență, răspundere penală, Codul Penal, imprevizibilitate*

Abstract: *This article analyzes the concept of an act committed without fault, with particular emphasis on the fortuitous event, as regulated by the criminal legislation of the Republic of Moldova, specifically Article 20 of the Criminal Code. The study explores the conditions required for the occurrence of a fortuitous event, the fundamental distinction from criminal negligence, and its impact on criminal liability. By excluding objective liability, the fortuitous event becomes a key pillar in upholding the principle of fault and the personal nature of criminal liability.*

Keywords: *fault, fortuitous event, negligence, criminal liability, Criminal Code, unpredictability*

Conform prevederilor art. 20 din Codul Penal al Republicii Moldova, „fapta se consideră săvârșită fără vinovăție dacă persoana care a comis-o nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile și, conform circumstanțelor cauzei, nici nu trebuia sau nu putea să le prevadă”. Această instituție juridică, identificată în doctrină drept caz fortuit, intervine atunci când peste o activitate umană se suprapune o forță străină imprevizibilă (evenimente naturale, defecțiuni tehnice subite sau comportamentul imprevizibil al victimei), care deviază cursul evenimentelor către un rezultat prejudiciabil. Mai mult, pentru a fi în prezența lipsei de vinovăție, circumstanțele cauzei trebuie să demonstreze că persoana nici nu trebuia și nici nu putea să prevadă aceste urmări.

Această distincție este esențială pentru a delimita cazul fortuit de neglijența penală. În timp ce neglijența presupune că făptuitorul avea atât obligația (criteriul obiectiv), cât și posibilitatea concretă (criteriul subiectiv) de a prevedea rezultatul, fapta săvârșită fără vinovăție se caracterizează prin absența totală a acestor criterii. Imprevizibilitatea în cazul fortuit are un caracter obiectiv și general, ceea ce înseamnă că nici o persoană, oricât de diligentă, nu ar fi putut anticipa evenimentul în condiții similare.

Această normă juridică este fundamentală deoarece exclude incriminarea obiectivă în sistemul de drept penal, stipulând clar că nicio faptă, indiferent de gravitatea urmărilor sale, nu poate fi recunoscută drept infracțiune dacă a fost săvârșită fără vinovăție. În consecință, cazul fortuit înlătură răspunderea penală, asigurând respectarea principiului caracterului personal al răspunderii penale, stabilit de art. 6 CP RM - „(1) Persoana este supusă răspunderii penale și pedepsei penale numai pentru fapte săvârșite cu vinovăție. (2) Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală.”

În plan juridic, această situație apare atunci când peste o activitate umană, adesea social-utilă, se suprapune o împrejurare neașteptată ce deviază cursul firesc al evenimentelor, realizând astfel elementele materiale ale unei infracțiuni. Sursele acestei forțe străine sunt diverse, incluzând fenomene ale naturii (cutremure, furtuni), defecțiuni tehnice (explozia unui cazan), stări medicale subite (atac de cord) sau chiar comportamentul imprevizibil al unor animale ori al victimei.

Esența cazului fortuit constă în lipsa laturii subiective. Deși între activitatea făptuitorului și urmarea produsă există o legătură de cauzalitate, intervenția forței străine și rezultatul final rămân în afara posibilității de reprezentare și prevedere a persoanei. Spre

deosebire de neglijența penală, unde făptuitorul avea obligația și posibilitatea de a prevedea urmările, cazul fortuit este definit prin absența acestor criterii.

Pentru ca o faptă să fie calificată drept săvârșită fără vinovăție, în sensul art. 20 din Codul penal al Republicii Moldova, și să producă efectul juridic al înlăturării caracterului penal, doctrina și practica judiciară subliniază necesitatea întrunirii cumulative a unor condiții strict determinate. Aceste cerințe reflectă, în esență, ideea că răspunderea penală nu poate interveni în lipsa imputabilității subiective a rezultatului prejudiciabil.

În primul rând, este necesar ca fapta care a generat rezultatul prejudiciabil să fie, în mod obișnuit, prevăzută de legea penală. Cu alte cuvinte, acțiunea sau inacțiunea făptuitorului trebuie să corespundă tipicității unei infracțiuni, dacă ar fi analizată în condiții normale. În lipsa acestei cerințe, nu se poate discuta despre excluderea vinovăției, deoarece fapta nu ar intra, oricum, în sfera ilicitului penal. Astfel, doctrina subliniază că instituția cazului fortuit operează doar în raport cu fapte incriminate, având rolul de a înlătura caracterul penal al acestora în situații excepționale.

În al doilea rând, producerea rezultatului prejudiciabil trebuie să fie determinată de intervenția unor împrejurări obiective, imprevizibile, independente de voința și conștiința făptuitorului. Aceste împrejurări pot îmbrăca forme variate, precum fenomene naturale (cutremure, furtuni, trăsnete), defecțiuni tehnice apărute brusc, stări fiziologice neanticipate (leșin, infarct) sau comportamente imprevizibile ale victimelor ori ale unor animale. Esențial este faptul că aceste forțe externe intervin în mod neașteptat și deturnează cursul normal al acțiunii umane, generând un rezultat care nu poate fi imputat autorului sub aspect subiectiv. Literatura de specialitate evidențiază că această intervenție a unei „energii străine” constituie elementul central al cazului fortuit.

În al treilea rând, trebuie să existe o imposibilitate obiectivă de prevedere a împrejurării care a determinat rezultatul prejudiciabil. Nu este suficient ca făptuitorul să nu fi prevăzut efectul; este necesar ca, în condițiile concrete ale cauzei, nicio persoană aflată într-o situație similară să nu fi putut anticipa producerea acestuia. Această imprevizibilitate are un caracter general și obiectiv, depășind particularitățile individuale ale făptuitorului. În doctrină se subliniază că tocmai acest element diferențiază cazul fortuit de neglijență: în timp ce în cazul neglijenței rezultatul putea și trebuia prevăzut, în cazul fortuit el este, prin natura sa, imposibil de anticipat.

Prin urmare, doar întrunirea cumulativă a acestor condiții permite calificarea unei fapte drept săvârșită fără vinovăție. În absența oricăreia dintre ele, se poate ajunge la concluzia existenței unei forme de vinovăție, în special a neglijenței, ceea ce atrage răspunderea penală. Instituția cazului fortuit apare astfel ca un mecanism juridic esențial pentru garantarea principiului vinovăției și pentru prevenirea sancționării unor persoane pentru rezultate care nu le pot fi imputate.

Din analiza prevederilor legale și a explicațiilor doctrinare rezultă că instituția cazului fortuit reprezintă un criteriu decisiv pentru stabilirea limitelor răspunderii penale, punând accentul pe imposibilitatea imputării subiective a rezultatului. Chiar dacă fapta întrunește, în mod formal, elementele unei infracțiuni, intervenția unei împrejurări externe, imprevizibile și inevitabile rupe legătura dintre conduita persoanei și vinovăția acesteia.

Astfel, cazul fortuit nu neagă existența unui rezultat prejudiciabil și nici a raportului de cauzalitate, ci evidențiază faptul că producerea acestuia a depășit complet sfera de control și de anticipare a făptuitorului. Prin această perspectivă, dreptul penal se îndepărtează de o abordare rigidă, bazată exclusiv pe rezultat, și se orientează spre o evaluare echitabilă, centrată pe capacitatea reală a individului de a prevedea și evita consecințele acțiunilor sale.

**„Oportunități de implicare a tinerilor în procesul de cercetare”,
Ediția a VI-a, 2026, Cahul**

În esență, cazul fortuit consolidează principiul vinovăției ca fundament al răspunderii penale, demonstrând că sancțiunea penală este legitimă doar atunci când rezultatul prejudiciabil poate fi atribuit, în mod real și justificat, conștiinței și voinței persoanei.

Bibliografie:

1. Basarab M. - „*Drept penal. Partea generală*”, vol. II, p. 146
2. Boroi A.- „*Drept penal. Partea generală*”, București 2019, Editura C.H. Beck
3. Botnaru S.; Șavga A.; Grosu V.; Grama M. - „*Drept Penal. Partea Generală. Volumul I*”; Cartier Juridic 2005; p.216
4. Buguța E., doctor în drept , avocat; articol științific - [„Noțiunea, Condițiile și Efectele Cazului Fortuit în Dreptul Penal”](#), link accesat la 15.04.2026
5. Bulai C.- „*Manual de drept penal. Partea generală*”, p. 253
6. Codul Penal al Republicii Moldova, articolul 20
7. Comentariu la Codul penal al Republicii Moldova, p. 71
8. Zolyneak. M. - „*Drept penal. Partea generală*”, Iași 2005, Editura Fundației „Chemarea”